

Het jaar 2018 verslagen: onderzoek jaarverslagen

Ruud G.A. Vergoossen

Received 6 November 2019 | Accepted 7 November 2019 | Published 11 December 2019

Voor u ligt *Het jaar 2018 verslagen: onderzoek jaarverslagen*, waarin verslag wordt gedaan van empirisch onderzoek naar de praktijk van de jaarverslaggeving. Het is inmiddels de vierentwintigste uitgave van de reeks *Het jaar xxxx verslagen*. De onderwerpen in *Het jaar 2018 verslagen* zijn door de redactieraad gekozen op grond van hun actualiteit.

In het eerste artikel gaan Katja van der Kuij-Groenberg en Maarten Pronk in op de invloed van IFRS 15 *Revenue from Contracts with Customers*. Zij analyseren de effecten van IFRS 15 die geldt met ingang van boekjaar 2018 voor 66 Europese beursgenoteerde ondernemingen. In het onderzoek komt naar voren dat in de meeste onderzochte jaarrekeningen het effect van de eerste toepassing van IFRS 15 op eigen vermogen en omzet niet materieel is. Bedrijfstakken die het meest zijn geraakt, zijn *Telecommunications* en *Utilities*. De timing van de omzet wordt het meest genoemd als oorzaak van de invloed, gevolgd door het activeren van de kosten voor het verkrijgen van een contract. Overigens blijkt de werkelijke invloed niet veel af te wijken van de in het voorafgaande jaar ingeschatte invloed.

Het tweede artikel is van de hand van Kees Camfferman en Frans van der Wel en gaat over de classificatie van eigen en vreemd vermogen. Bij toepassing van Nederlandse verslaggevingsgrondslagen wordt het onderscheid tussen eigen en vreemd vermogen in de enkelvoudige jaarrekening gemaakt op basis van de juridische vorm en in de geconsolideerde jaarrekening op basis van de economische realiteit. Het onderzoek van Camfferman en Van der Wel laat zien dat zich bij veel ondernemingen geen complexe classificatievragen voordoen en er geen verschil is tussen juridische vorm en economische realiteit. De jaarrekeningen van ondernemingen waar het classificatievraagstuk mogelijk wel relevant is, geven hierover doorgaans slechts weinig informatie.

Job Huttenhuis, Bert-Jan Bout en Ralph ter Hoeven schrijven in het derde artikel over de eerste toepassing van IFRS 9 *Financial Instruments* door Europese banken. Zij stellen vast dat de impact van de overgang naar de

IFRS 9-classificaties en de daaruit volgende waardering doorgaans beperkt is en dat de stijging van de kredietvoorziening als gevolg van het nieuwe afwaarderingsmodel bij het merendeel van de banken een beperkte negatieve impact heeft op het eigen vermogen en de (prudentiële) kernkapitaalratio. Het blijkt dat het overgrote deel van de banken het hedge-accountingmodel van IAS 39 blijft volgen. Overigens bestempelen de auteurs het verschil in kwaliteit van de vereiste toelichtingen tussen de banken als opmerkelijk.

Het vierde artikel dat is geschreven door Arjan Brouwer, Martijn de Vroom en Berry van Blijderveen gaat over de informatievervalsing over risico's van fraude en overtreding van wet- en regelgeving en de maatregelen om die te mitigeren. Het blijkt dat in minder dan de helft van de bestuursverslagen fraude wordt vermeld als significant risico, terwijl over het risico van overtreding van wet- en regelgeving in nagenoeg alle gevallen wordt gerapporteerd. Ongeveer de helft van de ondernemingen die specifieke risico's rapporteren, beschrijft de maatregelen waarmee die worden gemitigeerd. Informatie over de verwachte impact van fraude of overtreding van wet- en regelgeving wordt in veel gevallen niet verstrekt. In het verslag van de raad van commissarissen wordt zelden aandacht besteed aan de wijze waarop hij toezicht houdt op de adequate beheersing van risico's van fraude of overtreding van wet- en regelgeving. In de controleverklaring is er daarentegen wel vaak aandacht voor de werkzaamheden ten aanzien van het frauderisico en het risico van overtreding van wet- en regelgeving.

Het onderwerp klimaatgerelateerde informatie in de jaarverslaggeving wordt in het vijfde artikel behandeld door Nancy Kamp-Roelands, Hugo van den Ende en Martijn de Jong. De auteurs laten zien dat de in het onderzoek betrokken AEX- en AMX-ondernemingen in hun bestuursverslag met name transparant zijn over operationele aspecten van het klimaat in de bedrijfsvoering. Informatie over meer strategische aspecten, inbedding in remuneratie en risicomanagement kan volgens hen verder worden verbeterd. Ook blijkt uit het onderzoek dat de

grotere ondernemingen in het algemeen transparanter zijn dan de kleinere ondernemingen en dat zij meer detailinformatie verstrekken over relevante onderwerpen inzake het klimaat.

In het zesde artikel gaan Steven Hijink, Erick Noorloos, Sandra Rietveld en Lars in 't Veld in op de informatiewaarde van het verslag van de raad van commissarissen van Nederlandse beursvennootschappen. Zij brengen in kaart op welke wijze in het verslag van de raad van commissarissen invulling is gegeven aan de voor dat verslag relevante bepalingen uit de Nederlandse Corporate Governance Code, of in dat verslag informatie wordt verschaft over bepaalde *corporate events* en op welke wijze informatie wordt verschaft over de *pay ratio*. Het blijkt dat de onderzochte verslagen in hoge mate voldoen aan de bepalingen uit de Nederlandse Corporate Governance Code met betrekking tot de procedurele verantwoording over het door de raad van commissarissen gehouden toezicht. Desalniettemin zijn de auteurs van mening dat de informatiewaarde van het verslag van de raad van commissarissen voor verbetering vatbaar blijft.

De auteurs van het zevende artikel zijn Malika Bensellam-Bouhtala en Frans Schaepkens dat handelt over de continuïteitsparagraaf bij zorginstellingen. In hun onderzoek komt naar voren dat als er geen gerede twijfel is over de continuïteit, zorginstellingen daar meestal vrijwillig beknopt informatie over verstrekken. Als leningconvenanten zijn doorbroken maar middels *waivers* de continuïteit niet direct in het geding is, worden wel toelichtingen gegeven maar die vinden de auteurs erg summier. Gezien het maatschappelijk belang van zorginstellingen zijn zij dan ook van mening dat in het kader van 'versterkte dijkbewaking' een uitgebreidere informatieverstrekking wenselijk is. In de enkele gevallen waarin er sprake is van gerede twijfel over de continuïteit kwali-

ficeren de auteurs de verantwoordingen over de continuïteit als zeer summier, met name ontbreekt informatie over risico's die gepaard gaan met de realisatie van de plannen om de continuïteit te waarborgen.

Het achtste en laatste artikel is geschreven door Tjerk Budding, Erwin Ormel en Martijn Schoute en gaat over de grote variatie in het gebruik van prestatie-indicatoren door gemeenten. Nederlandse gemeenten zijn al geruime tijd bezig met de ontwikkeling en het gebruik van prestatie-indicatoren. Met ingang van de begroting 2017 zijn gemeenten verplicht om een lijst uniforme prestatie-indicatoren in hun begroting en jaarrekening op te nemen. De auteurs hebben de verantwoordingsstukken van meer dan 100 gemeenten onderzocht. Zij laten zien dat ruim 40% van de gemeenten volstaat met het alleen presenteren van de verplicht voorgeschreven prestatie-indicatoren. Zij vinden tevens dat het gebruik van *outcome*-indicatoren beperkt is. Ten slotte treffen de auteurs een zekere mismatch aan tussen de financiële omvang van de taakgebieden van gemeenten en het aantal prestatie-indicatoren dat per taakgebied wordt gepresenteerd.

Ik sluit af met een woord van dank aan de auteurs voor hun inspanningen, mede namens de andere leden van de redactie Arjan Brouwer, Chris Knoops en Henk Verhoek. Ik hoop dat *Het jaar 2018 verslagen* een bijdrage levert aan de voortgaande verbetering van de jaarverslaggeving in Nederland en aan de kennis over de theorie, de regelgeving en de praktijk omtrent de in het onderzoek betrokken verslaggevingsonderwerpen.

De auteurs hebben hun artikel op persoonlijke titel geschreven. De redactie houdt zich uiteraard aanbevolen voor suggesties en opmerkingen naar aanleiding van dit bijzondere nummer van het MAB.

**Ruud G.A. Vergoossen, voorzitter redactie
*Het jaar 2018 verslagen***

-
- **Prof. dr. R.G.A. Vergoossen RA** is als hoogleraar Externe Verslaggeving en directeur van het Center for Corporate Reporting, Finance & Tax verbonden aan Nyenrode Business Universiteit. Hij is daarnaast als hoogleraar International Financial Accounting verbonden aan Universiteit Maastricht.
-